

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MARZEC 2018

„Monitor Chiny-Bałkany” omawia i komentuje najważniejsze wydarzenia związane z aktualnymi stosunkami bilateralnymi państw Półwyspu Bałkańskiego z Chinami ze szczególnym naciskiem na współpracę w ramach formatu 16+1 oraz inicjatywy Pasa i Szlaku. Monitor opracował mgr Przemysław Ciborek – młodszy analityk Ośrodka Spraw Azjatyckich.

MONITOR CHINY-BAŁKANY

MARZEC 2018

1 marca: inicjatywa Pasa i Szlaku głównym motorem napędowym chińsko-serbskiej współpracy. Podczas forum poświęconego przyszłości współpracy między Chinami i Serbią, które odbyło się w Belgradzie, zgodnie stwierdzono, iż rozwój wspólnych projektów w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku wniósł wiele pozytywnych zmian do gospodarek obu krajów, przynosząc nowe miejsca pracy, wzrost gospodarczy oraz wzrost wymiany akademickiej i turystycznej. Zastępca dyrektora generalnego China Road and Bridge Corporation – Zou Zexi - przypomniał o pierwszej, dużej inwestycji CRBC w kraju zakończonej sukcesem. Most Zemun-Borca stanowić ma przykład przyszłej współpracy gospodarczej między stronami. Zou wspomniał również o wspólnej pracy nad odcinkiem autostrady Surcin-Obrenovac.

2 marca: zapowiedź nowego połączenia lotniczego pomiędzy Serbią i ChRL. W obliczu uruchomienia bezwizowego reżimu na podróż z ChRL do Serbii oraz zadowalającego obłożenia samolotów pasażerskich, ambasador Li Manchang stwierdził, iż prowadzone są dyskusje nt. uruchomienia kolejnego połączenia Belgradu z „innym chińskim miastem”. W komunikacji nie ujawniono, która chińska metropolia oprócz Pekinu uzyska bezpośrednie połączenie z serbską stolicą. Przypomnijmy, iż od 2017 roku Hainan Airlines jest operatorem połączenia Pekin-Belgrad z międzyrządowym w Pradze.

2 marca: Centrum Koordynacji Współpracy Kulturalnej 16+1 w Skopje. Utworzenie kolejnej instytucji koordynującej współpracę w ramach inicjatywy 16+1 ma wzmocnić kooperację państw Europy Środkowo-Wschodniej w kwestii wymiany kulturowej oraz uczelnianej i międzyludzkiej. Inicjatywa utworzenia samej jednostki powstała już w 2015 roku, jednak decyzja o utworzeniu jej w stolicy Macedonii zapadła na 3. Ministerialnym Forum Współpracy Kulturowej we wrześniu 2017 roku w Hangzhou. Ponadto, funkcje Centrum mają koncentrować się na komunikacji, tworzeniu sieci kontaktów władz europejskich z ich chińskimi odpowiednikami oraz organizowaniu spotkań eksperckich, wydarzeń jak również rozpowszechnianiu informacji związanych z pro-

SERBSKIE SME- DEREVO MOŻE STAĆ SIĘ OD- BIORCA WIELU CHIŃSKICH IN- WESTYCJI

Serbskie ministerstwo gospodarki powiadomiło iż spółka zależna od Hebei Iron & Steel Group (Hesteel) – HBIS Group Serbia Iron & Steel jest zainteresowana w utworzenie parku przemysłowego w miejscowości Smederevo. Decydującym powodem dla zainicjowania projektu ma być sukces finansowy huty stali Zelezara Smedrevo, która została w całości przejęta przez chiński kapitał w 2016 roku za kwotę 46 mln EUR.

mowaniem więzi kulturowych pomiędzy państwami. 4. Ministerialne Forum Współpracy Kulturowej odbędzie się również w Skopje.

9 marca: rośnie popularność Grecji wśród chińskich turystów. Według informacji branżowych przekazanych do opinii publicznej podczas Międzynarodowych Targów Turystycznych w Kantonie, ruch turystyczny wygenerowany przez obywateli ChRL wzrósł o 53,5%. Ponadto, Grecja reprezentowana przez Grecką Narodową Organizację Turystyczną (GNTO) otrzymała tytuł najpopularniejszej turystycznej destynacji w 2017 roku. W kontekście wzrostu ruchu turystycznego do Grecji, należy przypomnieć, iż Air China pod koniec ubiegłego roku uruchomiło bezpośrednie połączenie lotnicze na linii Ateny-Pekin.

12 marca: Zijin Mining Group Co., Ltd. zainteresowane w przejęcie serbskiej huty RTB Bor. Prezydent Aleksandar Vucic po spotkaniu z przedstawicielami chińskiego przedsiębiorstwa potwierdził chińskie zainteresowanie inwestycją. Kilka dni wcześniej, Aleksandar Antić pełniący funkcję serbskiego ministra energetyki zapowiedział, iż do czerwca rząd ogłosi przetarg na prywatyzację, przynoszącej straty, huty miedzi. Przejęcie obwarowane jest jednak wymogiem wstępnej inwestycji 300 mln USD w niedofinansowany kompleks; ponadto nowy inwestor musi uwzględnić również wpływ swej inwestycji na środowisko naturalne.

14 marca: Longyuan Power Group Corporation z planami inwestycyjnymi w Serbii? Największy w Azji producent farm wiatrowych jest zainteresowany inwestycjami w Serbii oraz Polsce. Z wypowiedzi prezesa spółki – Li Enyi – wynika, iż LPGC planuje wzrost inwestycji w krajach objętych inicjatywą Pasa i Szlaku charakteryzujących się stabilną gospodarką. Li nie przekazał konkretnych informacji o dokładnej lokalizacji bądź wartości planowanych inwestycji, jednak podkreślił, iż firma jest w trakcie rygorystycznego i szczegółowego badania ryzyka inwestycyjnego w ww. państwach.

14 marca: Porozumienie wizowe pomiędzy Chinami a Macedonią. Macedoński rząd zatwierdził propozycję Ministra Spraw Wewnętrznych w kontekście umowy dwustronnej mówiącej o zniesieniu obowiązku wizowego. Zmiany będą skutkowały swobodą ruchu obywateli Chin i Macedonii w obu krajach. Macedonia rozważa również wszczęcie procedury dot. unieważnienia krótkoterminowych wiz pobytowych dla obywateli Ukrainy, Rosji, Azerbejdżanu i Kazachstanu.

16 marca: China National Nuclear Corporation zainteresowane inwestycją na północy Bułgarii. Wiceminister energetyki Temenuzhka Petkova poinformowała o zainteresowaniu chińskiej państwowej spółki w budowę elektrowni jądrowej w mieście Belene. Całkowita moc elektrowni ma wynosić 2 tys. megawatów a wartość samego projektu szacowana jest na co najmniej 12,3 mld USD. Bułgarski rząd w 2012

roku musiał anulować projekt utworzenia elektrowni, ponieważ wówczas nie znaleziono zagranicznego inwestora gotowego wyłożyć pieniądze na to przedsięwzięcie. Petkova zobowiązała się do przedstawienia propozycji realizacji projektu do końca czerwca br. Zainteresowanie strony chińskiej tą inwestycją może wynikać również z wcześniejszej sugestii bułgarskiego premiera Bojko Borisowa, aby Belene zostało elektrownią jądrową zabezpieczającą energetycznie Półwysep Bałkański, wzywając tym samym pozostałe państwa regionu do udziału w projekcie.

22 marca: Ministerstwo Infrastruktury: Serbia jest głównym partnerem Export-Import Bank of China w mechanizmie 16+1. Według oświadczenia wystosowanego przez serbski resort, Serbia jest krajem o szczególnym znaczeniu dla Chin, będąc największym beneficjentem preferencyjnych kredytów w ramach mechanizmu współpracy Chin i państw Europy Środkowo-Wschodniej. W związku z powyższym, delegacja chińskiego EXIM Banku przybyła do Serbii w celu weryfikacji jakości prowadzonych prac budowlanych oraz rozpoczęcia rozmów nt. nowych projektów infrastrukturalnych – powiadomił przewodniczący rady nadzorczej banku, Yu Xuejun.

22 marca: Albania okresowo znosi reżim wizowy dla Chin. Decyzją albańskiego rządu zatwierdzoną przez premiera Edi Ramę, Albania znosi reżim wizowy m.in. dla obywateli ChRL. Co ciekawe, oprócz Chin udogodnieniem tym mogą się cieszyć mieszkańcy: Rosji, Arabii Saudyjskiej, Białorusi, Gruzji, Kataru, Omanu, Tajlandii oraz Bahrajnu. Reżim wizowy został zniesiony na okres 1 kwietnia – 31 października co ma spowodować zwiększenie wpływów z tytułu ruchu turystycznego.

23 marca: China Road and Bridge Corporation finalizuje umowę z serbskim rządem. Z informacji przekazanych przez serbskiego premiera Dusko Markovicia, w najbliższym czasie obie strony podpiszą umowę na budowę serbskiego odcinka autostrady Belgrad-Bar (Czarnogóra). Markovic planuje również organizację dodatkowego spotkania z przedstawicielami CRBC oraz chińskiego EXIM Banku w celu omówienia budowy odcinków autostrady Matsevo-Andrijevicca oraz Andrijevicca-Boljare na terenie Czarnogóry. Serbski premier spodziewa się również partycypacji UE w kosztach związanych z budową autostrady, bowiem będzie ona stanowić część strategiczną dla Europy sieci transportowej.

26 marca: CEFC zwiększy swoją obecność w Rumunii? Największe rumuńskie przedsiębiorstwo paliwowe Rompetrol Oil and Gas w 2009 roku przeszło w ręce kazachskiego KazMunaiGas. Od grudnia 2016 pomiędzy KMG a CEFC China Energy trwają rozmowy nad finalizacją przejęcia 51% pakietu kontrolnego biznesu w Rumunii. Z najnowszych informacji wynika, iż KMG odroczył decyzję o sprzedaży do końca czerwca 2018 roku. Ma to prawdopodobnie związek z zamieszaniem związanym z zatrzymaniem szefa CEFC, Ye Jianminga na początku marca br.

27 marca: China Road and Bridge Corporation rozpoczyna projekt budowy mostu w Chorwacji. W styczniu 2018 CRBC zmuszone było wstrzymać prace nad konstrukcją mostu łączącego Dubrownik z resztą kraju, w związku z postępowaniem odwoławczym konsorcjów budowlanych z Włoch, Turcji oraz Austrii. Chorwacki organ ds. zamówień publicznych odrzucając ostatecznie odwołania, dał zielone światło dla chińskiego przedsiębiorstwa do realizacji projektu. Chińska ambasada w Chorwacji z zadowoleniem przyjęła te informacje, podkreślając iż inwestycja ta zwiększy szanse innych chińskich firm pragnących rozszerzyć swą działalność w Chorwacji. Warto przypomnieć, iż turystyka jest jednym z najważniejszych sektorów gospodarki krajowej, rocznie generując około 20% PKB. Po ukończeniu konstrukcji mostu Pelješac należy zatem spodziewać się dalszego wzrostu tego sektora w chorwackiej gospodarce.

28 marca: HNA Group z koncesją na lotnisko w Sofii. Z informacji przekazanych przez bułgarski rząd wynika, iż podjęto decyzję dotyczącą przekazania koncesji chińskiemu konglomeratowi HNA Group na okres 35 lat. Krajowy rząd zobowiązał się do niepobierania opłat od chińskiego konglomeratu przez okres 4 lat. Grupa HNA posiadająca aktywa szacowane na 145 mld USD posiada również pakiet kontrolny linii lotniczych Hainan Airlines oraz 12 mniejszych przewoźników zarejestrowanych w ChRL i Hongkongu.

28 marca: chiński FOSUN bliski nabycia pakietu kontrolnego greckiej firmy ubezpieczeniowej. Początkowo, przetarg na nabycie 75% pakietu kontrolnego zwyciężyło holendersko-amerykańskie konsorcjum CALAMOS-EXIN, które złożyło ofertę w wysokości 718 mln EUR. Z przekazów medialnych dowiadujemy się, iż ww. podmiot może mieć trudności z wypełnieniem zobowiązania finansowego, wobec czego Narodowy Bank Grecji ogłosi przetarg bezowocnym. Chiński koncern już wcześniej wykazywał zainteresowanie przejęciem greckiego ubezpieczyciela, które zostało podtrzymane. Dyrektor wykonawczy FOSUN, Kang Lan w komunikacie dla Bloomberg'a oświadczył, iż firma czeka jedynie na unieważnienie poprzedniego przetargu by móc ponownie starać się o miano akcjonariusza kontrolującego poczynania państwowej spółki ETHNIKI Insurance. Przypomnijmy, iż w pierwszej turze do przetargu stanęły łącznie 3 chińskie spółki: FOSUN, GONGBAO oraz WINTIME. Warto zwrócić uwagę, iż grecki ubezpieczyciel świadczy swe usługi w innych europejskich państwach, m.in.: Rumunii, Bułgarii i na Cyprze.

30 marca: Hesteel zainteresowane utworzeniem parku przemysłowego w Smederevie. Serbskie ministerstwo gospodarki powiadomiło iż spółka zależna od Hebei Iron & Steel Group (Hesteel) – HBIS Group Serbia Iron & Steel jest zainteresowana w utworzenie parku przemysłowego w miejscowości Smederevo. Decydującym powodem dla zainicjowania projektu ma być sukces finansowy huty stali Zelezara Smedrevo, która została w całości przejęta przez chiński kapitał w 2016 roku za kwotę 46 mln EUR.

KOMENTARZ

1. Chiny wciąż wykazują się wysoką aktywnością w kontekście postępujących inwestycji infrastrukturalnych na Półwyspie Bałkańskim. Zrozumiałym jest, iż inwestycje te pobudzają lokalnie wzrost gospodarczy, toteż kraje bałkańskie z entuzjazmem akceptują warunki chińskich pożyczkodawców. W tej kwestii dochodziło również do kuriozalnych sytuacji, kiedy to rządy bałkańskie bezpośrednio przyznawały kontrakty chińskim przedsiębiorcom, niejednokrotnie wprowadzając przepisy ad hoc, które ułatwiały przeprowadzenie tychże inwestycji. Wypaczenia związane z procesem ogłoszenia przetargów publicznych (lub ich brakiem) osłabiają krajowy system prawny oraz prowadzą do korupcji politycznej na wysokim szczeblu. Jasnym jest, iż taki proceder uniemożliwia sukcesywne wprowadzanie europejskich reform.

Pomimo wielkiej aprobaty ze strony regionu, który pilnie potrzebuje kapitału w celu wdrożenia usprawnień infrastrukturalnych, chińskie inwestycje grożą również niezrównoważonym, wieloletnim zadłużeniem samorządów lokalnych oraz podważają polityczną determinację poszczególnych państw w celu włączenia ich w struktury UE. Najdobitniejszym tego przykładem jest decyzja czarnogórskiego rządu w kwestii cięć budżetowych programu opieki socjalnej dla wielodzietnych rodzin, właśnie z powodu zobowiązań finansowych wobec Chin. Najtrudniejszą kwestią z perspektywy ChRL jest wypełnienie żądań ze strony UE w kwestii przejrzystości i odpowiedzialności społecznej prowadzonych inwestycji w europejskich państwach objętych inicjatywą Pasa i Szlaku. To sprawa równie problematyczna dla chińskiego rządu, bowiem w interesie ChRL leży zapewnienie stabilności politycznej dla własnych inwestycji czyt. wieloletnich linii kredytowych. W tym celu należy spodziewać się wzmożonej współpracy Chin z instytucjami europejskimi, by zbudować wzajemne zaufanie i podążać szlakiem reform wyznaczonych przez Brukselę. Kluczowe w tym aspekcie jest również podejście ChRL do kwestii poszerzenia struktur europejskich, bowiem Chiny nie sabotują (w przeciwieństwie do ich sojusznika - Rosji) europejskich aspiracji państw Półwyspu Bałkańskiego. Logistyczne powiązania tego regionu z Europą Zachodnią w dobie chińskiego spowolnienia gospodarczego jest kluczowe dla interesów Państwa Środka. Celem nadrzędnym chińskiego rządu jest bowiem jak najszybszy dostęp do jednolitego rynku UE.

2. Azjatycka walka o wpływy polityczno-gospodarcze na Półwyspie Bałkańskim nabiera tempa. Oprócz postępujących chińskich inwestycji na Półwyspie Bałkańskim, na uwagę zasługuje również styczniowa wizyta Shinzo Abe w Bułgarii, Serbii i Rumunii. Po wizycie japońskiego premiera, w Europie otwarto zaczęto mówić o azjatyckiej inwazji w Europie-Południowo-Wschodniej i rywalizacji pomiędzy Japonią a Chinami. W tym kontekście w żywotnym interesie Japonii jest sprawny proces ratyfikacyjny umowy o partnerstwie gospodarczym z UE, a obecnie piastująca europejską prezydencję Bułgaria miałaby ten proces wspomóc.

Z drugiej strony w ramach inicjatywy Pasa i Szlaku, Pekin promuje inwestycje i bilateralne stosunki dyplomatyczne w celu konsolidacji swoich wpływów w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. Jednak niektóre z chińskich inwestycji wzbudzają kontrowersje, począwszy od kwestii ochrony środowiska (inwestycje w kopalnie węgla brunatnego w Tuzli (BiH) oraz Kostolac (Serbia); przejęcie strategicznych spółek (rafinerie Rompetrol w Rumunii). UE przedstawiając nową strategię dotyczącą Bałkanów Zachodnich ma na celu zachęcenie do przeprowadzenia reform w Serbii, Czarnogórze, Bośni i Hercegowinie, Kosowie, Macedonii i Albanii poprzez odnowienie perspektywy członkostwa w europejskiej wspólnocie. Światłem w tunelu dla UE jest również ratyfikacja traktatu o przyjaźni między Bułgarią i Macedonią oraz porozumienie pomiędzy Macedonią i Grecją, których stosunki od lat były napięte, głównie w kwestiach mniejszości narodowych i spuścizny historycznej. Osiągnięty przełom daje sygnał, iż jest to najlepszy czas do rozwiązania problemów politycznych w regionie. Z drugiej strony, jedną z obaw dla UE jest potencjalny sprzeciw Rosji (tak jak w przypadku Ukrainy, gdzie rządowe poparcie dla instytucji europejskich wywołało zdecydowane działanie), bowiem Rosja spogląda na Bałkany przede wszystkim jako obszar tranzytowy dla eksportu paliw kopalnych na rynek Europy Zachodniej. Pytaniem otwartym pozostaje zatem kwestia rekompensaty zaoferowanej przez UE, w obliczu ewentualnego odwrócenia się Bałkanów Zachodnich od Chin.

OŚRODEK
SPRAW
AZJATYCKICH

RAPORTY OPINIE DORADZTWO

PIERWSZY W POLSCE UNIWERSYTECKI
THINK-TANK

DORADZTWO POLITYCZNE I BIZNESOWE

ZESPÓŁ Z PRAKTYKĄ W AZJI

www.osa.uni.lodz.pl

